

Čitateljem v pouk in zabavo.

Zlata opojnost v ledeni puščavi.

Krog leta 1890 se je razbežala po celi Ameriki vest, da so našli na severnem polutoku Alaska neizmerne zlate zaklade. Na tisoče ljudi se je podalo na pot, da bi poiskalo na severu zlato bogastvo. Treba pomisliti, da je bila tedaj Alaska povsem neznana, pusta ter neraziskana pokrajina. Alaska je bila leta 1869 prodana od Rusov Združenim ameriškim državam. Prebivalo je na tem ozemlju par lovcev na kožuho vino in nekaj iz kraja v kraj se selečih indijanskih plemen.

Ko so se pojavili prvi kopalci zlata na meji Kanade in Alaske, niso zadeli na ničesar, kar bi jim olajšalo položaj in jim priskočilo na pomoč. Nobeden ni imel niti pojma o tamošnjih podnebnih razmerah, nikdo ni znal o do neba segajočih pogorjih, katera je le mogoče v najlepšem letnem času prekoračiti na gotovih mestih. Reke, katerih so se hoteli poslužiti, niso bile plovne. Živil ali sploh ni bilo, ali pa nedosegljivo draga. Kratko in malo: novodošli rudarji so bili zapisani smrti! Na tisoče jih je pomrlo, predno sta nastali med seboj zvezani naselbini Klondyke in Circle.

Iz pristaniškega mesta Jumeneau, odkoder so se podale na pot vse ekspedicije zlatoiskalcev, je dva meseca do gorovja in 45 dni preko hribovja v naselbino Klondyke. Zlato je mogoče iskati samo dva meseca v letu, ker je v ostalem času zemlja preveč zamrznjena. Kmalu so tudi iztaknili, da se skriva zlato po rekah.

Ko so našli kar na površju par kep zlata, se je izkazalo, da se za posameznika sploh ne izplača, da bi kopal zlato vsebujočo rudo. Mesta, kjer bi se naj skrivalo pod zemljo zlato, so pokupile razne družbe za 8—10.000 dolarjev od onih zlatokopačev, ki so jih kot prvi izsledili, da so si lahko plačali povrat v domovino. Danes je položaj v Alaski čisto podoben onemu v Avstraliji ter v Južni Afriki. Zlata polja so v rokah družb, ki so pod državnim nadzorstvom. Zlato pridobivajo z najbolj modernimi pripomočki. Kljub modernizaciji nazaduje v Alaski pridobivanje zlata. Razven zlata je na omenjenem polutoku vse polno raznih drugih kovin. Združene države še seve vlečejo iz Alaske za nekaj milijonov dolarjev zlata na leto.

Edino večje mesto na Alaski je Nome, katerega je obiskal v zadnjem času strašen požar in je skoraj polovica rudarske naselbine uničena. Ko je vrelo vse na Alasko, je zraslo mesto Nome kakor gobe raglo iz tal. Danes šteje komaj 2000 prebivalcev, a je še vedno središče uprave za celo Alasko in sedež za vojaško posadko. Združene države se ukvarjajo z načrtom, da bi naj postalo mesto Nome oporišče za civilna ter vojaška letala.

Države s premalo in preveč zemlje.

V Nemčiji pride na 1 qkm 139 prebivalcev. Na celem svetu je poleg Nemčije še ena država, ki je tako gosto naseljena in sicer Japonska. Japonci so narod, ki posedajo premalo zemlje in jih slobodno cenimo na 67 milijonov. Japonska pa ni večja nego Prusija in biva 175 ljudi na 1 qkm. Če pa prištevamo k Japonski še njene kolonije, potem dobimo 93 milijonov vseh Japoncev in odpade na 1 qkm 138 prebivalcev.

Seveda so Angleška, Belgija ter Holandska kot matrne dežele še bolj pogosto naseljene, a ne smemo pozabiti, da posedajo velike kolonije in nikakor ne trpijo na pomanjkanju zemlje. Če pogledamo države s kolonijami, bomo uvideli, da se ne bori nobena izmed njih tako s pomanjkanjem prostora, kakor Japonska ter Nemčija.

Na Kitajskem pride 42 ljudi na 1 qkm, na Holandskem s kolonijami 29, na Španskem in Danskem 27, na Italijanskem 16, v Združenih ameriških državah brez Alaske 16, z Alasko 13, na Angleškem 12, v Franciji ter Belgiji 9, v Rusiji 7—8 in na Portugalskem 6. Pri baš kar naštetih državah je uračunano prebivalstvo prvotne domovine ali matrne pokrajine.

V obsegu po celem svetu raztepenega angleškega kraljestva je gostota naselitve različna. V Indiji prebiva na 1 qkm 75 ljudi, v južni Afriki le 4, v Avstraliji in v Kanadi pride komaj 1 prebivalec na 1 qkm.

V Egiptu biva na 1 qkm res kultivirane ali obdelane zemlje 400 prebivalcev. Egipt pa ni pokrajina, ki bi trpela na pomanjkanju zemlje, ker je z namakanjem mogoče raztegniti rodovitnost vedno dalje v ogromno puščavo. Če naobrtno gostoto naselitve na celotni Egipt, znaša 14.

V južnoameriški Argentini in v Braziliji pridejo 4, v Čile 6, v Kolumbiji 7, v Urugvaju 11 in v Mehiki 8 prebivalcev na 1 qkm.

Drevo, ki izpodriva puščavo.

Nepregledne pokrajine osrednje Azije so pustinje. Po teh puščavah ne prebiva nikdo, ne raste nobena rastlina in ne životari nobena žival. Niti ptice ne preletavajo teh puščav. Tu in tam je videti človeška ter živalska okostja — zadnje preostanke karavan. Nobeden glas ne moti puščavske tišine. Pri najmanjšem vetru se začne dvigati puščavski pesek in piš vetra ga nese naprej. Naenkrat zgine solnce in sploh pogled v daljavo. Ozračje se spremeni z bliskavico v neprozorno, rdeče-žareče

ognjeno morje. Prepogostokrat se zgodi, da zasipljejo peščene mase cele vasi, ki so ob robih puščave, vodne kanale in jezera.

V osrednji Aziji se borijo z vsemi silami proti širjenju puščav in jih skušajo celo gospodarsko izkoriščati s sajenjem puščavskega drevesa, katerega imenujejo saksaul. To drevo uspeva v osrednji Aziji, je nagle rasti in dočaka 90 let. V najbolj zapuščenih in doslej nedostopnih azijskih pustinjah je mogoče gojenje saksual drevesa. Puščavsko drevo pokrije s svojo zelo široko in gosto krono površje ter zadržuje vsako življenje uničujoči ter radi vetra potujoči pesek.

Po osrednji Aziji so nasadili milijone hektarjev poprej povsem nerodovitne zemlje s to rastlino in so kultivirali kraje.

Po boljševiški revoluciji so napravili Rusi ogromno škodo, ker so dovolili izsekavanje tega drevesa za kurjavo.

Prebivalstvo Turkestan je sprevidelo nevarnost, ki bo grozila celim pokrajinam, če bi zginilo saksual drevo in je pričelo izsekane površine nanovo zasajati.

Saksual drevo je za po stepah se selo pastirska plemena največje važnosti, ker omogoča po pustah ovčjerejo.

Puščavskemu drevesu zadostuje za rast pesek in radi tega bo mogoče odpreti z vztrajnim pogozdovanjem srednje-azijske puščave človeški kulturi in jih gospodarsko izkoristiti.

Faraonova policija.

V Egiptu so izkopali starodavno prestolno mesto Tell-El-Amarna na levem bregu reke Nil in ne daleč proč od današnjega kraja Beni Hassan. V tem mestu so zadeli pri izkopavanjih na faraonsko vseučilišče in poleg tega je stalo v onih starodavnih časih tudi policijsko poslopje. Staroegipčanska policijska postojanka je bila vzgled policijske organizacije v današnjem 20. stoletju. Poleg policijske vojašnice so bili odprti hlevi in v njih najbolj nagli konji za takozvane napadalne policijske oddelke. Razven konj dirkačev so bili v hlevih tudi dirkalni vozovi. Voz in konj se je posluževala faraonova policija, če je morala odbrzeti na kako mesto vstaje z vsa naglico. Napadalne oddelke so pošiljali proti sužnjem, ki so se bunili pri gradnji piramid. V Tell-El-Amarni so se naselili razni tujci, ki niso bili naklonjeni faraonom in so jih vladarji krotili s pomočjo napadalnih oddelkov. Način hitrega pošiljanja policije iz enega kraja v drugega je bil v dobi faraonov isti kakor je danes. Razlika je samo ta, da so se posluževali faraonovi policisti konj in voz; danes pa so v rabi avtomobili.